

הכלכלה ההונגרית 2010

ספטמבר 2010
בודפשט, הונגריה

מאת:
קלרה פינטר, קצינת סחר

1. המצב הכלכלי בהונגריה

1. ניתוח כללי

ברבעון הראשון של 2010, ההתאוששות העולמית הייתה מהירה מהצפי. ההתפתחויות האחרונות במדדים התעשייתיים ומדדי הביטחון מדגישות כי ברבעון השני, הפעילות הכלכלית הריאלית הייתה אף היא נמרצת. במבט קדימה, צמיחה גלובאלית עשויה לעמוד על 4.5% ב-2010 וכן ב-2011; עם זאת, סיכוני האטה התגברו, בעיקר ביחס לשנת 2011. ב-2010, בשלב השלישי של המשבר העולמי (לאחר משבר פיננסי ומשבר בכלכלה הריאלית), התפתחויות בשוק הפיננסי העולמי והאירופי נקבעות לפי בעיות חוב לאומיות. בששת החודשים האחרונים, חלק מהחברות באזור האירו דאגו לגבי הגירעון התקציבי שלהן ולגבי הקיימות של חובן הציבורי. ישנן מדינות שחוו הורדת דירוג האשראי שלהן. מצד שני, צעדי הייצוב הפיסקאלי, וכן חבילת החילוץ המגובשת על ידי האיחוד האירופי, והתוכניות לשיפור שיתוף הפעולה בתחום המדיניות באיחוד האירופי, סייעו לחזק את הסנטימנט בקרב המשקיעים, אולם באופן כללי הם הפחיתו את תנועתיות השוק באופן זמני בלבד. המגמות בשווקים הפיננסיים המקומיים הושפעו בעיקר מהתפתחויות בינלאומיות; עם זאת, היו גם חדשות מקומיות בעלות השפעה זמנית. שער החליפין הפך להיות תנודתי יותר, ולמרות עליות מסוימות, התשוואות על אג"ח הינן ברמה נמוכה יחסית בהשוואה לעשור שעבר.

העובדה שנתוני הרבעון הראשון לגבי תל"ג מקומי עלו על הציפיות הראשוניות, ושהתרחבות השווקים הזרים הייתה דינאמית מהמצופה, מובילה לעדכון כלפי מעלה של תחזית הצמיחה נכון למרס 2010. צמיחת הייצוא עשויה לחזור להתרחבות בעלת שתי-ספרות, בעוד הוצאת משקי בית על צריכה עשויה להיות נמוכה יותר מהמצופה בשל שער אינפלציה גבוהה מהמצופה, בנוסף להשקעה השלילית של נזקי מזג האוויר החריג על הכנסותיהם של חקלאים. יתרה מזאת, הסיכונים השליליים שבבנייה למגורים מלמדים על צמיחה צנועה יותר בהשקעות. עם זאת, ישנם אלמנטים בצעדי הממשלה שעשויה להיות להם השפעה חיובית על תהליכים כלכליים כבר בטווח הקצר. באופן כללי, הצפי הקודם לירידה בשיעור 0.2% בתל"ג, עודכן לצמיחה בשיעור 0.6% ב-2010.

השנה, ישנו צפי להאטה בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה, וכן במידת גידול השכר במגזר הפרטי. במאי, לראשונה מזה שנה וחצי, הייתה עלייה בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה. למרות זאת, הקצב האיטי של התרחבות התעסוקה ואחוז גבוה של מאבדי משרות אשר נותרו בשוק העבודה, הביאו לשיעור אבטלה גבוה בחודשים הראשונים של השנה. במבט קדימה, במחצית השנייה של השנה ישנו צפי לצמיחה מתונה נוספת במספר העובדים. הצמיחה בתעסוקה עשויה להיות מורגשת ביתר שאת במגזר הייצור, בעקבות ייצוא רחב יותר בהשוואה לשנה שעברה. אולם, במגזר השירותים ההתרחבות עשויה להיות מוגבלת עקב צבירת כוח אדם כבוער. כתוצאה מכך, הצמיחה האיטית במספר המשתתפים בשוק העבודה ועלייה בשיעור האבטלה לטווח ארוך עשויות להביא לרמת אבטלה גבוהה.

חוב מאסטריכט המשיך לעלות במהלך הרבעון הראשון של השנה, ועלה על 80% משיעור התל"ג השנתי נכון לתום הרבעון. העלייה ברמת חוב הממשל המרכזי משקפת – בנוסף להשפעת הגירעון – את השפעות השערוך של שער החליפין כתוצאה מפיחות המטבע ההונגרי. ברבעון השני של השנה, השינוי בסנטימנט המשקיעים הגלובלי הוביל לתנועתיות שוק מוגברת. למרות תנאי השוק התנודתיים לעתים, שרר די ביקוש לניירות ערך של הממשלה במהלך תקופה זו.

2. תחזית

במשך השנה וחצי שחלפה, התרחש שיפור ניכר בגירעון החיצוני והפנימי של הונגריה; אולם, המחיר ששולם כלל צניחה משמעותית בצריכה, השקעות ותל"ג. הצעדים המתקנים של המדיניות הכלכלית זכו להכרה חיובית בינלאומית ושיפרו את האמינות של הונגריה באופן ניכר. מרחב התמרון הצנוע במדיניות הפיסקאלית החדשה של הממשלה – בשיעור של 1-1.5% מהתל"ג לכל היותר – הוקטן עוד יותר בשל המשבר היווני (ולאחר מכן לרמות מינימאליות עקב התעלמות מהתוצאות הפוטנציאליות של המצב היווני). לאחר הטעויות הרציניות שבוצעו על ידי הממשלה במדיניות כלכלית בתחילת יוני, אפילו

שינויים קטנים יותר ביעדי שנה זו הפכו לבלתי אפשריים: האיחוד האירופי והשווקים הפיננסיים מצפים שהונגריה תתקש על גירעון ממשלתי כללי בשיעור 3.8% ביחס לתל"ג. הוטל ריסון, במקום הרפיה, על סדר היום.

שער האינפלציה הצפוי ל-2010 מושפע בעיקר מההשפעה השלילית על האינפלציה מצד ביקוש נמוך (שצפוי להתחזק בעקבות הקפאת מחירי האנרגיה הביתית), בעוד שער חליפין חלש מהצפוי, בנוסף לרמת מחירי מזון גבוהה יותר – וביחד עם הלחץ האינפלציוני של המחירים המיובאים – מעלים את התחזית ל-4.7%. ברבעון השלישי, שער האינפלציה צפוי לרדת מהותית עקב ההשפעה החולפת של העלאות המסים העקיפים. השער עשוי לעלות ברבעון הרביעי, בעיקר בשל פריטים מחוץ לליבת האינפלציה.

לאחר האיזון המרשים ביתרות החוץ אשתקד, מגמה זו צפויה להימשך גם ב-2010. מאזן החשבון הנוכחי עשויה להיות קרוב לרמה בשנה שעברה (קרוב למאזן), בעוד המאזן החיובי בחשבון ההון צפוי לעלות, עקב צפי ליחס גבוה יותר של העברות הון מהאיחוד האירופי – בהשוואה לשנה שעברה. באופן כללי, כושר המימון החיצוני נטו של הונגריה עשוי להיות גבוה מעט מ-1.5% מהתל"ג בשנת 2010. בניגוד לכלכלה הריאלית – בה, בתחומים מסוימים, ישנם סימנים של התאוששות – הפוזיציות הכלכליות של המגזרים הכלכליים משקפות אך ורק התמתנות בהסתגלות שמקורה במשבר. בעוד תזרימי אשראי כנראה שהגיעו לשפל שלהם, לא ניתן לצפות להתאוששות משמעותית בטווח הקצר.

בנוגע להתפתחויות תקציביות, יתרות המזומנים לא הציגו שיפור ברבעון הראשון של השנה, אולם הגירעון הצבור השתפר בהשוואה לרבעון הראשון של 2009. עם זאת, מצבה הכללי של הממשלה ייתכן והתדרדר ברבעון השני של השנה, מכיוון שהירידה בהוצאות לא קיזזה את הירידה בהכנסות ממסים. הגירעון של הממשלה המרכזית עד לסוף יוני, הגיע ל-119% מהנתון השנתי בתקציב המאושר. ההשפעות של הצעדים בנוגע לעליית הכנסות תקציביות וקיצוץ הוצאות מתוך חבילה של 29 צעדים, עליה הוצאה ביוני, יבואו לידי ביטוי במחצית השנייה של השנה, ובכך יבטיחו את השגת יעד הגירעון בשיעור 3.8% למרות שהמאזן הנוכחי של הממשל המרכזי ההונגרי הינו טוב למדי במונחים אירופיים – בתחזית מאי מאת הנציבות האירופית, הונגריה צפויה להיות בעלת הגירעון השישי הנמוך ביותר באיחוד האירופי – מוסדות אירופיים יגלו סובלנות כלפי העלאות יעד הגירעון רק אם נסיבות בינלאומיות יתדרדרו באופן בלתי צפוי ובמידה בלתי נמנעת.

תכנית הפעולה בעלת 29 הנקודות, עליה הודיע רה"מ בתחילת יוני, הינה תגובה ראשונה והכרחית למצב: יסודות רבים הינם ראויים בכל הקשור לכיוון, אולם התכנית אינה בהכרח מספיקה. עבור השווקים (שחקנים זרים והאיחוד האירופי), המסר החשוב ביותר של ההודעה היה שהממשלה לא תנקוט בצעדים בלתי אחראיים שיגבירו את הגירעון על מנת לתמרץ את הכלכלה. לאחר מכן, הפוריינט החל להתחזק ופרמיות הסיכון אמורות לרדת. עבור הציבור ההונגרי, המסר העיקרי של תכנית הפעולה הינו שהממשלה עולה על המסלול. למעשה, תכנית הפעולה מורכבת משלושה חלקים:

- קיצוץ בסך 350 פוריינט בהוצאה הממשלתית ב-2010 (מאחוריו יכול ויהא מקום בלתי-מוגדר להפחתת מסים אשר תגיע לכמה עשרות מיליארדי פוריינט, כגון ביטול עשרה מסים "קטנים" והרחבת הבסיס לשיעור מס החברות הנמוך ביותר).
 - עבור 2011, הפחתה משמעותית במס ההכנסה האישי, לרבות הכנסת שיטת מס אחיד (flat) בשילוב קצבאות ילדים משופרות, אשר יעלו את ההכנסה האישית נטו במידה דומה להרחבת בסיס המס עבור השיעור הנמוך ביותר, עד להכנסה בת 15 מיליון פוריינט. ממשלת בנג'אי העבירה חוק דומה עבור 2011, אך הפעם קצבת המס תבוטל, ובכך יועלה נטל המס של בעלי ההכנסות הנמוכות.
 - רעיונות קטנים רבים, לעיתים מועילים, לעיתים פופוליסטיים, ובחלק מהמקרים ישימים בקושי. תכנית הפעולה מהווה שינוי מהותי ביחס להצהרות בשנים עברו ובמסגרת מסע הבחירות, מכיוון שהממשלה מיישמת צעדי צנע וקיצוץ בהוצאה הציבורית, אין רפורמת מסים רחבה, ושינויי המס מיטיבים עם משפחות בעלות הכנסות גבוהות ובינוניות ומטילים נטל על בעלי ההכנסות הנמוכות. בהתבסס על מידע זמין, הוצאת היתר בשיעור 1%-0.5% ביחס לתל"ג נותרת בתקציב 2011, ובכך יש בעייתיות.
- בדומה למדינות אחרות, אולם למעלה מהמוצע באיחוד האירופי, שיעור התעסוקה ממשיך להתדרדר. מספר העובדים ירד ב-1%, והאבטלה עלתה למוצע שנתי של 11.5%. לאחר שיא האבטלה בשיעור 12% באביב, אמורה להגיע ירידה עונתית, ולאחר מכן, בסוף השנה, ההתדרדרות העונתית עשויה להתקזז באופן חלקי על ידי הצמיחה המתונה בתעסוקה. במחצית הראשונה של 2010, שיעור האינפלציה יעלה על 5.5%, אולם ירד ל-4% עד לסוף השנה. לכן, השיעור הממוצע השנתי של האינפלציה יעמוד על 4.8%. מדד מחירים גבוה יותר הינו קרוב לודאי אם מחירי הדלק (במונחים של פוריינט) ימשיכו לעלות במהירות ומחירי ירקות ופירות יעלו כתוצאה מיבול גרוע. המגמות החיוביות בשוק ההון ההונגרי, נקטעו על ידי המשבר באזור האירו והמסע הפוליטי לגבי "מצב החירום". בנוסף, ישנו מתח בין הממשלה החדשה וההנהגה של הבנק הלאומי של הונגריה, בין היתר בנוגע למדיניות המוניטארית שיש ליישם וכן מסיבות אישיות.

תחזית GKI ל-2010

תחזית ל-2010				2009	2008	2007	
יוני	מרס	דצמ'	ספט'	(עובדה)			
101	100	100	100	93.7	100.6	101.0	תוצר לאומי גולמי
100	100	100	100	82.5	154.3	78.7	חקלאות (1)
104	102.5	102	102	84.1	100.4	106.0	תעשייה (2)
99	102.5	104	104	97	94.8	93.3	בנייה (3)
98.5	98.5	100	100	91.5	97.0	104.0	סחר קמעונאי וסיטונאי (4)
101	100.0	100	100	95.7	100.8	105.1	תחבורה ותקשורת (5)
100	100	100	97	100.8	98.5	101.1	שירותים פיננסיים (6)
99	100	100	100	99.0	98.5	96.1	מינהל ציבורי, חינוך, בריאות (7)
100	199	100	100	99.0	94.2	103.4	שירותים אחרים (8)
101	100-101	100-101	100	92.7	99.1	103.2	צמיחת ליבה (2) + (3) + (4) + (5) + (6)
100.5	101	101	101	88.5	100.7	99.0	תל"ג – ביקוש מקומי
98	98.5	99	100	93.3	99.4	98.4	צריכה פרטית
101	103	105	106	93.5	100.4	101.6	יצירת הון קבוע ברוטו (השקעה)
							סחר חוץ בטובין
110	104	104	104	90.9	105.6	116.2	ייצוא
110	105.5	105.5	105	84.6	105.7	113.3	ייבוא
104.8	104.3	103.5	104	104.2	106.1	108.0	מדד המחירים לצרכן (שנה קודמת = 100)
							מאזן חשבון שוטף וחשבון הון
2.4	1.8	0	-0.5	1.4	-6.6	-5.4	מיליארדי אירו
2.4	1.8	0	-0.5	1.5	-6.2	-5.3	כאחוז מתל"ג
11.5	10.7	11	9.8	10.1	8.0	7.4	שיעור אבטלה (ממוצע שנתי)
4	3.8 (*5)	3.8 (*5)	3.8	4.0	3.8	4.9	גירעון ממשלתי כללי משולב כאחוז מתל"ג (על בסיס מתודולוגיית האיחוד האירופי)

* אם נכללות הוצאות קונסולידציה חד-פעמיות ו/או הוצאות על שינויים מבניים. מקור: CSO, GKI

3. שווקים פיננסיים

שווקים פיננסיים מקומיים הושפעו באופן מהותי מהתפתחויות בינלאומיות בעשור הקודם, למרות שגם לחדשות מקומיות הייתה השפעה. שער החליפין של הפורנט של הפך להיות לתנודתי יותר, וניתן להבחין בעלייה מזערית בתשואות, אולם באופן כללי, התשואות על אג"ח ממשלתיות נותרו ברמה נמוכה שלא הייתה נפוצה בעשורים הקודמים.

ב-5 החודשים הראשונים של 2010, הפורנט הוכיח יציבות יחסית בהשוואה לאירו: התנודתיות שלו הייתה בטווח ה-275-260 פורנט/אירו, ולאחר מכן התייצב ברמה נמוכה יותר (בסביבות 285-275 פורנט/אירו). הדבר מוסבר על ידי הסביבה החיצונית הבלתי ודאית והצהרות מסוימות מאת הממשלה אשר לא הובנו כראוי על ידי השווקים. תגובות השוק בקשר למו"מ עם ארגונים בינלאומיים הובילו להיחלשות פתאומית, אשר תוקנה בחלקה בתוך ימים ספורים. בנוסף, בעקבות שינוי מהותי בשערים המצטלבים, שערי החליפין היו בעל השפעה חזקה אף יותר על המגזר הפרטי: התחזקות הפרנק השוויצרי ביחס לאירו, מעלה – אף תחת הנחה של שער חליפין פורנט/אירו יציב – את התשלומים של החייבים במטבע השוויצרי, בכפוף לעיכוב המקביל לתקופות התמחור מחדש.

שוק האג"ח הממשלתיות התפתח באופן דומה לשער החליפין פורנט/אירו. מכרזי האג"ח הממשלתיות שהתקיימו בששת החודשים האחרונים היו מוצלחים בעיקרם: יחס הכיסוי עמד על למעלה משניים וחצי. שוק האג"ח הממשלתיות נחלש עד לסוף אפריל, ומאז ישנה עלייה הדרגתית, אולם בהתחשב באמור, ובמבט על העשור הקודם, התשואות עדיין באחת מהרמות הנמוכות שלהן. באותה עת, לא ניתן לזהות רמות מינימאליות כאלה בתשואות ביחס לאירו. שער הבסיס של הבנק המרכזי נותר במקום ברמת שיא נמוכה מאז סוף אפריל. באותה עת, מאז, המועצה המוניטארית הפסיקה את סדרת הפחתות שער הריבית, תוך התחשבות בסיכונים המתגברים וחוסר הוודאות הגובר בשוק. אנליסטים צופים הפחתת שער ריבית מינימאלית נוספת במהלך השנה.

4. ניהול עסקים בהונגריה

לפי הדין הקיים, אין צורך בהיתר מיוחד על מנת להקים מפעל עסקי בהונגריה. ישויות טבעיות או משפטיות, הונגריות וזרות, רשאיות להקים חברות. אדם בודד אף הוא רשאי להקים חברה מוגבלת בערבות או חברה מוגבלת במניות. הדרישה היחידה הינה שהמטה של החברות כאמור יהא בתוך הונגריה.

חברה חדשה שנרשמה חייב להירשם גם אצל הרשות המקומית, משרד המיסוי של המדינה, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ורשויות הביטוח הלאומי. משרדי סניף ומשרדי נציגות מסחרית יש לרשום באמצעות בית משפט לרישום, והללו יוכלו להתחיל לפעול אך ורק לאחר הרישום.

II. הכלכלה ההונגרית לפי מגזרים נבחרים

1. טכנולוגיית מידע

טכנולוגיית מידע נהנית ממסורת מופלאה בהונגריה. מדענים ומהנדסים הונגריים רבים הותירו את חותמם על טכנולוגיית מידע ותכנות מחשבים. יאנוש נוימן – אשר נודע לאחר מכן מחוץ להונגריה כגיון פון נוימן – התחיל את הקריירה שלו בבודפשט לפני שעבד על ארכיטקטורת נוימן בה נעשה שימוש כמעט בכל מערכות המחשבים. הונגריה הפכה לאחד מהשחקנים העיקריים בייצור חומרה במרכז ומזרח אירופה, ומובילה את האזור בכל הקשור להרכבת מחשבים וייצור ציוד תקשורת. ב-2007, המגזר היווה 18.43% מתפוקת הייצור, 26.5% מסך הייצור המיוצא ו-11% מהתעסוקה התעשייתית (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה של הונגריה). הערך של ייצור המחשבים עמד על 2.56 מיליארד אירו, בעוד ייצור ציוד תקשורת היה שווה 11.41 מיליארד אירו. מכירות מחשבים ניחים, מחשבי מחברת ואביזרים, הגיעו לכ-695 מיליון אירו ב-2007, וצפויות לצמוח בשיעור שנתי של 6% ולהגיע ל-900 מיליון אירו עד 2012. לפי BMI (2007), שיעור הצמיחה השנתי יגיע ל-11% בין 2003-2010.

2. חקלאות

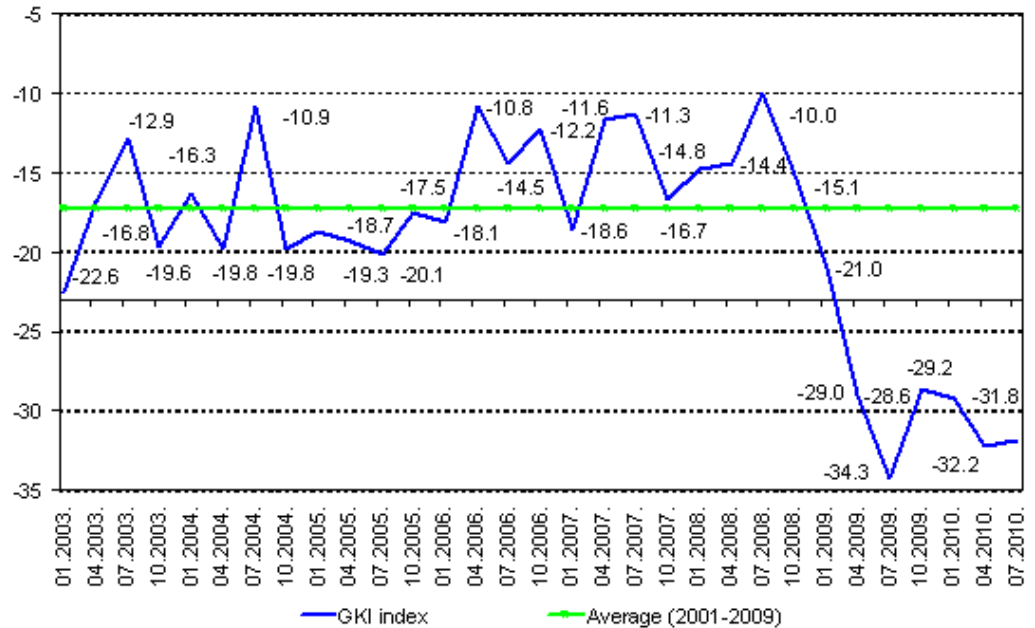
תפוקת החקלאות הושפעה בעיקר מתנאי מזג האוויר השליליים באביב ובתחילת הקיץ של 2010. מפאת גשמים כבדים, השיטפונות ומי הקרקע הביאו להשפעה שלילית על הכמויות והאיכויות הצפויות של פירות ודגנים, ומיעוט המזון לבע"ח יפגע בתפוקת רביית בעלי החיים השנה ובשנים הבאות. ההשפעה של הבסיס הנמוך יותר ב-2009 (שמקורו ביבול ממוצעת גרוע אשר עדיין ניתן ליחסו לתנאי מזג אוויר שליליים), עשויה להפחית במעט את שיעור הירידה.

3. מגזר הנדל"ן

ביולי 2010, מדד שוק הנדל"ן ההונגרי GKI עמד על -31.8, שמשמעותו קיפאון בהשוואה לרבעון הקודם. הנתונים גבוהים ב-2.5 נקודות מהשפל ההיסטורי שנרשם ביולי 2009. בהשוואה לרבעון שעבר, הצפי לגבי שוק השטחים הקמעונאים ירד מעט, אולם הצפי לגבי שוק הסיטונאות השתפר. בעלי העניין מצפים לשינוי חיובי לגבי שוק הנדל"ן הסיטונאי והמסחרי בלבד, עד לאמצע 2011. יזמים בדרך כלל פחות פסימיים מאשר מתווכים – כאשר החרג לכך הינו שוק שטחי המשרד. נפח ניירות ערך החדשים בשוק בבודפשט הגיע לשיאים ב-2009 וב-2010, אך פעילות ההשקעה פחתה השנה. ביקוש לשטחי משרד הינו מוגבל. לפי נתוני GKI, שיעור תפוסת המשרדים בבודפשט עומד במקומו בהשוואה לרבעון הקודם. במזרח הונגריה, שיעורי תפוסת משרדים פחתו מאז הרבעון הקודם – האינדיקטור עבור אזור זה ירד מ-63% באפריל ל-61% ביולי. המצב אינו טוב יותר במערב הונגריה: האינדיקטור מראה שניצול עמד על 67% ביולי, לאחר שעמד על 73% באפריל. הערכותיהם של מתווכים לגבי מצב השוק התדרדרו באופן ניכר לגבי מערב הונגריה, אולם לא השתנו לגבי בודפשט ומזרח הונגריה בהשוואה לרבעון הקודם. ב-12 החודשים הבאים, מתווכים אינם מצפים לשיפור בבודפשט, אולם הם מצפים לשיפור באזורים הכפריים.

טבלה 2. מדד GKI ל-שוק הנדל"ן בבודפשט, 2002-2010

GKI Budapest Real Estate Market Index, 2002-2010

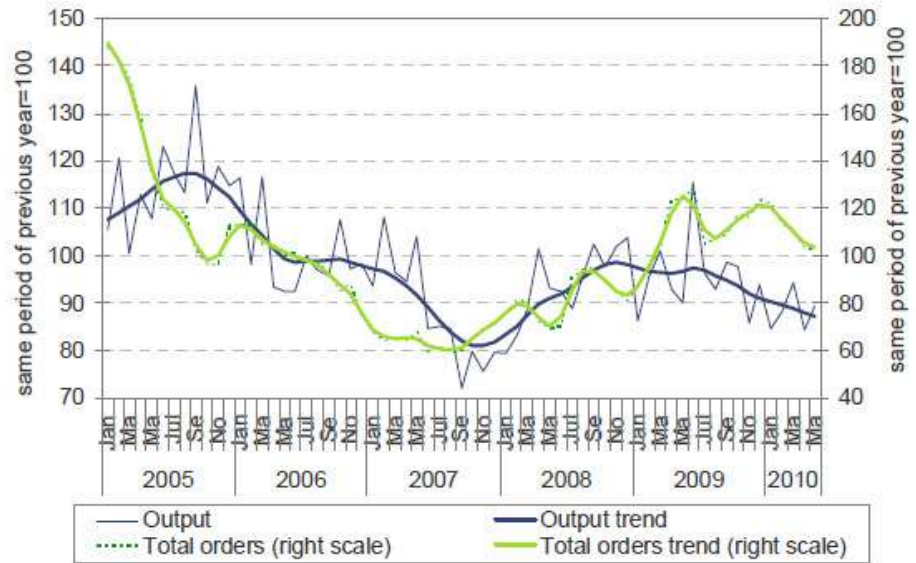
[עקומה כחולה – מדד GKI ; עקומה ירוקה – ממוצע (2001-2009)]

4. בנייה

הירידה בבנייה נמשכה גם השנה, בעוד נפח הייצור ירד ב-11.6% בחמשת החודשים הראשונים של 2010, בהשוואה לתקופה המקבילה ב-2009. הנתונים החודשיים מראים תנודתיות חזקה, בעוד ניכרת מגמת ירידה בעקומת המגמה, ולכן אין לצפות לשיפור ממשי בתקופה של מגזר זה. בהתייחס לשני הענפים העיקריים של תעשיית הבנייה, שניהם סבלו מירידות משמעותיות; לכן, בבניית בניינים (כ-10%) ובענף ההנדסה האזרחית (כ-14%), נפח העבודה שבוצעה היה נמוך ביחס לשנה שעברה.

באשר לצבר הזמנות, המגמה החיובית של תחילת השנה נראה כי הגיעה לעצירה, ונפח ההזמנות החדשות פחת באופן מהותי באפריל ובמאי, לאחר עלייה ניכרת בחודשים שלפני כן. עבור שנת 2010 כולה, ישנו צפי להיחלשות ניכרת במגזר בניית הבניינים, בעקבות ירידה בבניית בתי מגורים. באותה עת, בענף הבניינים שאינם למגורים (מסחריים, תעשייתיים, אוניברסיטאות), ישנו סיכוי לעלייה מזערית בהתבסס על התפתחות צבר ההזמנות במהלך החודשים האחרונים. באשר לענף העיקרי האחר, הנדסה אזרחית, ישנו צפי לשיפור מזערי. בהתחשב באמור לעיל, פיחות בשיעור 5-6% בפעילות הבנייה, בדומה לשנה זו, נראה כסביר עבור שנת 2010.

Construction output and orders

Source: CSO, calculations by the Ministry

[עקומה כחולה דקה – תפוקה; עקומה כחולה עבה – מגמת תפוקה; עקומה מקווקוות – סך הזמנות; עקומה ירוקה – מגמת סך הזמנות; ציר אנכי – התקופה המקבילה אשתקד = 100]

מקור: CSO, חישובים על-ידי המשרד

5. סחר חוץ

הונגריה, לאחר שהפכה לחלק מהאיחוד האירופי ב-2004, שולחת כיום 3/4 מהייצוא שלה לאיחוד האירופי. שלוש שותפות הייצוא העיקריות של הונגריה הן גרמניה, אוסטריה ואיטליה. שלוש שותפות הייבוא העיקריות שלה הן גרמניה, רוסיה וסיין. הטובין העיקריים אשר מיוצאים הינם ציוד חשמלי ואלקטרוני (33% מהייצוא ההונגרי), מכונות (24%) וכלי רכב. הטובין העיקריים אשר מיובאים הינם מכונות חשמליות ומכאניות, דלקים, כלי רכב, וכן מוצרים כימיים ופלסטיים.

6. אנרגיה

במגזר הגז הטבעי, אמינות האספקה הינה בעדיפות עליונה, מעל לסוגיות תחרות. ייצור חשמל תלוי יותר ויותר בגז טבעי כדלק עיקרי, בעקבות מגבלות על פליטות חממה והזמינות המוגבלת של מקורות אנרגיה מתחדשת. צנרות הזרם הדרומי ונבוקו, בעלות כושר אחסנה גבוה, אמורות לחצות את הונגריה. שילוב רשתות הולכת הגז האזוריות אף הוא על סדר היום. להונגריה ישנה כוונה ברורה להפוך למרכז הגז הטבעי המוביל באזור. במגזר החשמל, אמינות האספקה עומדת בראש סדר העדיפויות. תמהיל הייצור הנוכחי הופך למיושן, בעוד הצריכה עולה ב-2% לשנה. על מנת להבטיח אמינות אספקה בטווח הקצר ובטווח הארוך, יש להוסיף כושר ייצור בסך 400MW בכל שנה במשך 20 השנים הבאות. הדבר עשוי לכלול תוספת לכושר הייצור הגרעיני. ישנו מאמץ ניכר לשפר את האינטגרציה האזורית של שווקי החשמל, דבר אשר ישפר סחר חוצה גבולות בחשמל. השקעה במקורות אנרגיה מתחדשת הינה בעדיפות עליונה על מנת לגוון את אספקת האנרגיה ולהמשיך בהקטנת פליטות פחמן. הכוח המניע האחר מאחורי ההשקעות הללו הינו מחיר הגז הטבעי העולה, אשר גורם לנטל ניכר על גבי לקוחות ביתיים באזורים הכפריים וכן על בתי ספר ובתי חולים. מקורות האנרגיה הבולטים הינם רוח, סולאר, ביו-מסה וגאון-תרמי. באופן כללי, הונגריה שוכנת בין מדינות מזרח/מרכז אירופה העשירות באנרגיה והמדינות המייבאות למערב אירופה. תפקידה של הונגריה כנקודת מעבר, ביחד עם ההשקעות בתשתית, הינם גורמים מניעים מאחורי השקעה אסטרטגית ופיננסית.

7. מגזר כלי הרכב

להונגריה ישנו בסיס ספקים חזק, עם מכירות שנתיות סביב 9 מיליארד אירו. בסך הכל, ישנן 350 חברות המייצרות רכיבי רכב, עם 90000 עובדים. 70% מהם הינן בעלות מערכות בקרת איכות. 94% מהמכוניות המיוצרות בהונגריה ו-88% מהמנועים ומהרכיבים – מיוצאים. השכר הממוצע בענף הינו 680 אירו לחודש; חלקן של החברות הזרות הינו 75%.

סוגי החלקים הבאים מסופקים על ידי קבלני משנה הונגריים: גלאי ABS, מנעולי בלמים, רתמות כבלים, דיסקיות מצמד, בקרים, בריחי דלתות, מגבילי דלתות, צופרים, תיבות הילוכים ומערכות בלמים לכלי רכב מסחריים, מתגי הנעה, מחווני מכשירים, מוצרי הזרקה ברמת דיוק גבוהה, רכיבים כבושים ומרותכים, רכיבי גומי טכניים, כיסויי מושב, מסגרות מושב, מערכות וישרים, רכיבי מתלה. 90% מהייצור והייצוא של תעשיית כלי הרכב ההונגרית מגיעים מאודי, אופל, סוזוקי וויסטאון. הייצוא של אודי, אופל וסוזוקי מהווה 17% מכלל הייצוא ההונגרי.

8. תעשייה אווירית

התעשייה האווירית ההונגרית (לרבות ארגוני MRO) הינה כולה בבעלות פרטית ומורכבת כיום מלמעלה מ-130 ארגונים רשומים המעסיקים כ-2,500 עובדים. קרן התעשייה האווירית ההונגרית (www.haif.org – HAIF) הוקמה ב-2003 כדי להאיץ את פיתוח המגזר. באמצעות ארגון סדנאות, שידול וחיבור בין חברות בתחום, HAIF יזמה ופיקחה על יצירת מקבץ התעשייה האווירית ההונגרי (HAC) ב-2006, הקבוצה התעשייתית הראשונה בתחום התעשייה האווירית בהונגריה, המתמקדת בפיתוח וייצור. HAC כוללת כיום 23 חברים.

ב-2007, HAIF השיקה את פרויקט ניהול האיכות בתחום התעשייה האווירית, AS9100, עבור חבריה, בשיתוף עם משרד התחבורה. למעלה מ-30 חברות משתתפות בפרויקט. מתוכן 20 כבר מוסמכות והשאר יוסמכו עד סוף 2010. בספטמבר 2007, HAIF ייסדה את פלטפורמת הטכנולוגיה האווירית ההונגרית (HATP), גוף מפתח שלישי המיועד לסייע לארגוני מו"פ להשתתף בתכניות מסגרת FP7 ולחבר בין חברות בתחום החלל והתעשייה האווירית בהונגריה. HATP כוללת כיום 29 ארגונים כתברים, לרבות שלוש אוניברסיטאות גדולות. מאז סוף שנות ה-60, קבוצות מחקר אקדמאיות ואוניברסיטאיות, משתתפות בפיתוח וייצור מטענים שניתן לשאת לחלל, כגון תת-מערכות לניהול אנרגיה, מערכות מחשב, מערכות טלמטריה ומכשירים מדעיים לשם מסעות לחלל. לאחר 1990, כמה חברות פרטיות הצטרפו לקבוצה זו והפכו לחברות מוצלחות בקהילת החלל הבינלאומית.

ספקים הונגריים בתחום כלי הרכב והאלקטרוניקה מייצרים מוצרים באיכות גבוהה עבור לקוחות בינלאומיים בתחום התעשייה האווירית מאז שנות ה-90. פעילות בתחום ייצור רכיבים עבור התעשייה האווירית בהונגריה החלה על ידי חברות בת זרות של חברות מערביות בתחום התעשייה האווירית, כגון Sulzer Hungaerotech, Elektrometall Paks, Alcoa-Kofem, Flamespray. לחברות הללו הצטרפו חברות מקומיות, והודות לתעשיית הרכב הצומחת במהירות בהונגריה, כיום ישנם יותר מ-400 ספקי חלקים המכסים מגוון רחב של טכנולוגיות ומוצרים (עם מספר הולך וגדל המכוונים כלפי התעשייה האווירית) ברחבי המדינה. בשנים הראשונות של המילניום החדש, כמה מפתחי כלי טיס לספורט ולתעופה כללית, הצטרפו למגזר על מנת להציע כלי טיס חדש, לרבות שני כלי טיס אמפיביים וכטב"מים.

9. מדעי החיים

אסטרטגיית המדיניות של הונגריה בתחום המדע, הטכנולוגיה והחדשנות מכוונת להפוך ידע וחדשנות לכוח המניע של הכלכלה. הממשלה ההונגרית הצביעה לאחרונה על ננוטכנולוגיה כאחד ממגזרי המפתח של המדינה והינה תומכת בענף באמצעות מגוון צעדים.

הונגריה הינה בעלת אחד ממגזרי התרופות והביוטכנולוגיה המתקדמים במרכז/מזרח אירופה, ומהווה בסיס אידיאלי לחברות בתחום מדעי החיים המתכננות התרחבות באזור עצמו, לכיוון מדינות הבלקן, או שווקים רחוקים יותר במזרח אירופה ואסיה. המשקיעים נתמכים על ידי שירותי מו"פ ידועים המוצעים על ידי חברות תרופות גדולות, מספר הולך וגדל של חברות ביוטכנולוגיה קטנות ובינוניות, וכמה מוסדות מחקר הגדלים במהירות.

תעשיית התרופות הלאומית בנויה על מגוון רחב של ידע נצבר בכימיה וביוכימיה. הונגריה הינה אחד משווקי התרופות הגדולים והמפותחים ביותר במזרח אירופה. ביוטכנולוגיה הונגרית התפתחה באופן דינמי בעשור האחרון. היישום שלה אינו רק בטכנולוגיות העושות שימוש במיקרואורגניזמים מהונדסים גנטית, אלא גם באופן רחב יותר, לרבות ייצור ושימוש באנזימים וסינתזה של הורמונים.

בהונגריה, הענפים העיקריים של פיתוח ושימוש בטכנולוגיה הינם אדמות, טיפול בזיהום מים, ייצור וטיפול בביו-מסה, תהליכי מחזור, הנדסה גנטית, ננוטכנולוגיה, כימיה מולקולארית, חקלאות ועיבוד מזון. התקדמות קונקרטית יותר נעשתה ביישומי ביוטכנולוגיה בייצור תעשייתי, בייחוד עבור מוצרים רפואיים ופרא-רפואיים, לרבות אנזימים ומתווכים. בתחום זה, הענף החשוב ביותר הינו ייצור חיסוני פקטור. ייצור אנטיביוטיקה אף הוא מהווה תחום חשוב ומסורתי עבור הונגריה. בנוסף, ניתנת תשומת לב מיוחדת למיקרואורגניזמים עמידים חדשים ואנטיביוטיקה הנגזרת מבטח-לקטוז.

1. כללי

הונגריה הייתה המדינה הראשונה במזרח/מרכז אירופה להקים מחדש את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל מיד לאחר נפילת המשטר הסוציאליסטי ב-1989. הביקור הרשמי הראשון ברמת הממשלה בישראל נעשה על-ידי שר סחר החוץ דאז, ולאחר מכן נעשו כמה ביקורים בדרגים גבוהים. המרחק הגיאוגרפי הקצר יחסית בין המדינות שלנו, וכן הרקע התרבותי וההיסטורי המשותף, בין היתר, היוו תנאים מקדימים אידיאליים לחיזוק הקשרים הכלכליים בינינו.

בעקבות המעבר המהיר לכלכלת שוק וההפרטה המהירה, הונגריה הפכה לאחד מהמקומות החמים עבור חברות רב-לאומיות באזור מזרח/מרכז אירופה. הכלכלה המונעת על ידי ייצוא, הונעה על ידי חברות רב-לאומיות. היחס בין הייצוא לתל"ג עומד על כ-70%. ייצוא ישראלי אף הוא גדל באופן ניכר ב-15 השנים האחרונות. נרשמה צמיחה בשיעור 850% בנפח הסחר בתקופה זו בת 15 השנים. מגוון המוצרים השתנה והתרחב במהלך השנים. למרות שהשקעות קשורות בעיקר למגזר הנדל"ן, ההשקעות בתחום התעשייה והשירותים אף הן ניכרות. הנוכחות של חברות ההשקעה והתעשייה הגדולות ביותר, כגון טבע, קבוצת עמינת, כתר, קבוצת האחים עופר, אלביט הדמיה, קרדן, סולל בונה, אפריקה ישראל, קבוצת אולימפיה, אמריקן קולוני, פרופיט תעשיות בנייה וכד', בשוק ההונגרי, מדגימה את הסינרגיה האמיתית בין שתי הכלכלות.

הממשלות העניקו תמיכה לשיתוף פעולה דו-צדדי בתחום ההיי-טק, וחתמו על הסכם מו"פ תעשייתי דו-צדדי, אשר יישומו מפוקח על ידי משרד המדען הראשי בישראל והארגון השותף לו בהונגריה, הלשכה הלאומית למחקר וטכנולוגיה.

הונגריה הינה אחת מהיבואניות הגדולות באזור של הון מישראל. בכל שנה, כ-300-200 מיליון דולרים של הון השקעה ישראלי, מגיעים להונגריה, ורובם זורמים למגזר הנדל"ן. יעדי השקעה אחרים הינם המגזר התעשייתי, מגזר התשתיות ומגזר המו"פ. ספקי שירותים פיננסיים (בעיקר חברות ביטוח) אף הם שוקלים כניסה לשוק ההונגרי.

למרות שההשקעות קשורות בעיקר לפעילות בתחום הנדל"ן, ההשקעות בתחום התעשייתי בתחום השירותים אף הן ניכרות. המשקיעים הישראליים הרלבנטיים ביותר הינם טבע, מגייק בע"מ (טכנולוגיית מידע), קבוצת עמינת (תעשיית הריהוט), כתר (מוצרי פלסטיק ביתיים), אלביט הדמיה, קרדן אחזקות, אמריקן קולוני, בסר, קבוצת דנקר, קבוצת אולימפיה, קבוצת האחים עופר (פיתוח נדל"ן), Cat Tech Ltd. (ציוד רפואי), קבוצת מכתשים אגן (ייצוא חקלאי-כימי), Nav N Go (מיזם משותף ישראלי-הונגרי, 50%-50%, בתחום מערכות הניווט). סנו, ספק מוצרים הניקיון הגדול ביותר בישראל, פתחה לאחרונה סוכנות מקומית בהונגריה.

2. נתוני יבוא-ייצוא

ישראל הינה אחת מ-20 שותפות הסחר הרלבנטיות ביותר עבור הונגריה ובמקום השביעי מבין מדינות שאינן אירופאיות. לפי הסטטיסטיקה ההונגרית, ישראל במקום ה-31 ברשימת יעדי הייצוא ובמקום ה-39 ברשימת הייצוא ב-2009. באותה שנה, הונגריה הייתה במקום ה-26 ברשימת שותפות הסחר של ישראל, מעל לברזיל, יוון, פולין וצ'כיה, לפי סטטיסטיקת הייבוא של ישראל – שאינה כוללת נתונים לגבי יהלומים.

לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה של הונגריה, הייצוא ההונגרי לישראל עמד על 324.4 מיליון דולר ב-2009, ירידה של 5.1% בלבד בהשוואה לשנה הקודמת (342 דולר). הרוב בוצע על ידי חברות רב-לאומיות (טבע, נוקיה ו-GE) והיה מורכב בעיקר ממוצרים, מכונות וציוד כימיים, פלסטיים, פרמצבטיים, אלקטרוניים. הייצוא ההונגרי עמד על 100.6 מיליון דולר ברבעון הראשון של 2010, צמיחה של 56.9% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

הייבוא ההונגרי מישראל עמד על 128.8 מיליון דולר ב-2009, ירידה בשיעור 25.2% בהשוואה לנתוני השנה הקודמת (172.3 מיליון דולר). הייבוא היה מורכב בעיקר ממוצרים כימיים ופרמצבטיים, מתכות שאינן יקרות, מכונות, וכן ציוד תקשורת ומחשבים. הייבוא ההונגרי עמד על 42.3 מיליון דולר ברבעון הראשון של 2010, ירידה של 14.4% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה של ישראל, הייצוא ההונגרי לישראל עמד על 252.4 מיליון דולר ב-2009, ירידה בשיעור של 12.61% בהשוואה לנתוני השנה הקודמת (288.8 מיליון דולר). הייצוא ההונגרי עמד על 158.3 מיליון דולר במחצית הראשונה של 2010, צמיחה של 17.5% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד (134.7 מיליון דולר).

הייבוא ההונגרי מישראל עמד על 113.1 מיליון דולר ב-2009, ירידה בשיעור 35.19% בהשוואה לנתוני השנה הקודמת (174.5 מיליון דולר). הייבוא ההונגרי עמד על 58.9 מיליון דולר במחצית הראשונה של 2010, ירידה של 21.47% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד (75 מיליון דולר).

טבלה 4. מדינות סחר – ייבוא וייצוא

Million \$

מסל Code	Countries	ISO	Imports						Exports					
			VII		I - VII				VII		I - VII			
			2010	2009	2010	2009	2009	2008	2010	2009	2010	2009	2009	2008
233	I Hungary	HU E	24.9	19.2	158.3	134.7	252.4	288.8	4.6	8.2	38.9	75.0	113.1	174.3

2. שיתוף פעולה ישראלי-הונגרי

להלן רשימה של החברות הישראליות הגדולות ביותר – ותחום פעילותן – הנוכחות בהונגריה.

- טבע – ייצור תרופות (התשתית האירופאית הגדולה ביותר של חברה זו).
- מגייק בע"מ – טכנולוגיית מידע.
- קבוצת עמינח – ריהוט.
- כתר – מוצרי פלסטיק ביתיים.
- אלביט הדמיה בע"מ – תעשיית הבנייה, מכשירי רפואיים.
- קבוצת האחים עופר – יזמות נדל"ן.
- סולל בונה – בנייה ותשתיות.
- אפריקה ישראל – תעשיית הבנייה.
- Cat Tech Ltd – מכשירים רפואיים.
- קבוצת מכתשים אגן – קבוצה אגרו-כימית.
- Nav N Go Ltd – מערכות ניווט (מיזם ישראלי-הונגרי משותף, 50%-50%).
- קפריס בינ"ל (הונגריה) בע"מ – יהלומים ותכשיטים.
- קרדו בע"מ – ייצור ריהוט ומזרנים.
- IQSOFT מרכז הכשרה ג'ון ברייס בע"מ - טכנולוגיית מידע.
- אנגל-דיפו בע"מ – פיתוח נדל"ן.
- Euromedics International Hungaria Kft – בריאות ורפואה.
- Magic Onyx Hungary Ltd - טכנולוגיית מידע.
- Autoker Holding Plc – נדל"ן.
- אמדוקס הונגריה בע"מ - טכנולוגיית מידע.
- Elephant Holding Plc – נדל"ן.
- אהבה בע"מ – קוסמטיקה.
- Gigi Ltd – קוסמטיקה.

חברות הונגריות נוכחות ברמת החברות הקטנות בלבד בישראל, שכן המדינה אינה שוק יעד עבור הון השקעות הונגרי.

IV. מקורות

- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – www.ksh.hu
- הרשות ההונגרית להשקעות ולפיתוח הסחר – www.itd.hu
- הבנק הלאומי של הונגריה – www.mnb.hu
- רשות התקשורת הלאומית – www.nhh.hu
- משרד האוצר – www.pm.gov.hu
- החברה למחקר כלכלי – www.gki.hu

- www.worldbank.org – הבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח / הבנק העולמי

.V	תוכן העניינים
.I	המצב הכלכלי בהונגריה
1.	ניתוח כללי
2.	תחזית
3.	שווקים פיננסיים
4.	ניהול עסקים בהונגריה
.II	הכלכלה ההונגרית לפי מגזרים נבחרים
1.	טכנולוגיית מידע
2.	חקלאות
3.	נדל"ן
4.	בנייה
5.	סחר חוץ
6.	אנרגיה
7.	מגזר כלי הרכב
8.	תעשייה אווירית
9.	מדעי החיים
.III	היחסים הכלכליים בין ישראל לבין הונגריה
1.	כללי
2.	נתוני ייבוא-ייצוא
3.	שיתוף פעולה ישראל-הונגרי
.IV	מקורות
.V	תוכן העניינים